

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри туризму

Навчально-наукового інституту бізнесу, природокористування і туризму
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рогового Андрія Віталійовича

на дисертаційну роботу

Маляра Станіслава Анатолійовича

на тему:

«Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 Економіка

(05 – Соціальні та поведінкові науки)

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Однією з найскладніших соціальних проблем в історії незалежної України була й залишається недостатньо ефективна житлова політика, що знаходить своє відображення в низькому рівні забезпечення громадян житлом. Відсутність дієвих механізмів впливу держави на вирішення житлових проблем громадян формує значні виклики, що обумовлено низькою ефективністю функціонування організаційно-економічного механізму розвитку даної сфери, а також відсутністю механізмів державного впливу на вирішення житлових питань громадян, які пов'язані з державною підтримкою житлового будівництва (наприклад, будівництва соціального житла, забезпечення житлом військовослужбовців, реконструкції застарілого житлового фонду тощо). Навіть попри значну активізацію будівництва та розширення ринку житла в Україні загалом, проблема забезпечення житлом залишилася достатньо гострою з позиції викликів сьогодення.

В умовах військового стану житлова проблема набула особливої актуальності та сформувала нові виклики перед державою, що пов'язані із забезпеченням доступу населення до житлового фонду. Великі руйнування цивільних об'єктів (понад 40 тисяч) та значна кількість громадян, які втратили житло (сотні тисяч), спричинили міграцію в більш безпечні регіони України або за її межі, що мало наслідки для ринку житла в усіх регіонах України.

Зазначене обумовлює актуальність, своєчасність та важливість дисертаційної роботи Маляра С. А.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Маляра С. А. виконана згідно з тематикою плану науково-дослідних робіт Київського університету імені Бориса Грінченка за темою: «Розвиток економіки міста Києва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0118U001561). В рамках дослідження за даною темою автором запропоновано рекомендації щодо формування економіко-організаційного механізму розвитку житлового фонду, впровадження якого

сприятиме підвищенню ефективності функціонування житлового фонду міста та забезпечуватиме покращення стану критичної інфраструктури.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Дисертаційна робота логічно побудована, її автор системно підійшов до постановки проблеми, формулювання задач, обравши відповідні методи та прийоми дослідження. Дослідження базуються на сучасній методологічній основі, якою є фундаментальні положення економічної теорії, теоретичні та прикладні аспекти функціонування національної економіки.

Зміст дисертаційної роботи здобувача та опублікованих ним наукових праць свідчать, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, одержані автором у результаті власного, самостійного наукового дослідження.

Достовірність і обґрунтованість теоретичних положень, методичних та прикладних розробок, висновків й пропозицій, представлених у роботі, підтверджується доцільною постановкою наукових і практичних завдань, правильним та коректним застосуванням відповідних методичних прийомів.

На позитивну оцінку заслуговує те, що об'єкт і предмет дослідження є чітко визначеними та змістовно відповідають один одному. Об'єктом дослідження є процеси формування та оцінювання ефективності функціонування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду, а предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних і практичних засад формування, функціонування та оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду України. У роботі використано як загальнонаукові, так і специфічні методи, зокрема, діалектичний метод наукового пізнання (за систематизації теоретичних основ формування поняття «організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду» та «критична інфраструктура»), абстрактно-логічний (для обґрунтування науково-методологічних підходів дослідження процесу формування та модернізації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду), класифікаційно-аналітичний - для класифікації об'єктів критичної інфраструктури, порівняльного аналізу та рядів динаміки (для проведення оцінки сучасного стану житлового фонду України та його критичної інфраструктури), статистичний та експертний метод (для оцінки ефективності залучення інвестицій у розвиток житлового фонду), експертні опитування для формування баз знань запропонованих математичних моделей на базі теорії нечіткої логіки та лінгвістичної змінної; парні порівняння - при побудові функцій належності; логічні узагальнення - для формулювання висновків дослідження. Завдання наукового дослідження є такими, що відповідають сформульованій меті.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні матеріали та публікації Організації економічного співробітництва та розвитку, Закони України, Постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України,

Міністерства розвитку громад та територій, офіційні дані Державної служби статистики України, Євростату, праці провідних вітчизняних та закордонних вчених.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями відповідно до встановлених вимог.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок. Дисертація містить 33 таблиці та 21 рисунок, список використаних джерел налічує 192 найменування.

В першому розділі дисертації розглянуто теоретичні основи формування організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. В цьому розділі систематизовано підходи до визначення сутності категорії «житловий фонд» (с. 29-30), узагальнено та представлено класифікацію житлового фонду за різними ознаками (с. 31-34), визначено особливості управління об'єктами житлового фонду за допомогою об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (с. 36-43), охарактеризовано сутність, складові та класифікацію об'єктів критичної інфраструктури (с. 46-54), обґрунтовано теоретико-методичні аспекти формування та модернізації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду (с. 64-78).

В другому розділі дисертації сформовано методичні положення та інструментарій оцінювання стану житлового фонду. Зокрема проведено аналіз сучасного стану житлового фонду України та його критичної інфраструктури (с. 81-98), проаналізовано ефективність залучення інвестицій у розвиток житлового фонду та стан розвитку об'єднаних територіальних громад (с. 99-114), систематизовано світовий досвід ефективних інструментів управління розвитком житлового фонду та визначено перспективи його впровадження в Україні, запропоновано ефективні інструменти інтернет-маркетингу для формування рекламної кампанії керуючої компанії з управління багатоквартирним будинком, запропоновано класифікацію технологій циркулярної економіки, яка б дозволила виділити окремі групи технологій, спрямованих на переробку вже накопичених промислових і побутових відходів, технологій, спрямованих на зменшення токсичного навантаження на навколишнє середовище та технологій екодизайну (с. 114-131).

В третьому розділі реалізовано методичний підхід до удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду. Зокрема запропоновано методичні основи системи діагностики стану житлового фонду з використанням функції бажаності Харрінгтона (с. 134-147), обґрунтовано доцільність використання моделі інтелектуальної підтримки прийняття рішень з пошуку оптимальних шляхів модернізації та відновлення житлового фонду

(с. 147-160), сформовано напрямки удосконалення організаційно-економічного механізму розвитку та відновлення житлового фонду (с. 160-171).

Дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Дослідження оформлене відповідно встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційної роботи

Ознайомлення зі змістом дисертації дало можливість визначити основні наукові положення та висновки, які сформовано автором і характеризуються науковою новизною:

вперше:

– на основі використання положень теорії нечіткої логіки розроблено математичну модель інтелектуальної підтримки процесу прийняття оптимальних рішень у сфері модернізації житлового фонду, що дозволило поглибити прикладні положення вибору проектів відновлення та розвитку житлового фонду й забезпечити підвищення ефективності функціонування управлінської моделі підтримки такого розвитку;

удосконалено:

– науково-концептуальні положення функціонування та трансформації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду, які на відміну від існуючих, були системно обґрунтовані через конкретизацію змісту такого механізму, мети його функціонування, базових компонентів, підсистем і зв'язків між ними, етапів формування і впровадження, що дозволило на основі опису цілісної моделі такого механізму виокремити його недостатньо розвинуті елементи, запропонувати актуальні заходи розбудови зазначеного механізму у стохастичному економічному просторі;

– методичний підхід щодо процесу управління критичною інфраструктурою житлового фонду, у якому, на відміну від існуючих підходів, виокремлено етап превентивної ідентифікації та оцінки потенційних ризиків і загроз, які можуть деструктивно впливати на функціонування такої інфраструктури, що дало можливість визначити системні напрями забезпечення безпеки житлового фонду;

– класифікацію об'єктів критичної інфраструктури, в основу якої, на відміну від існуючих підходів, покладено такі ознаки: за ієрархічним рівнем управління, за формою власності, за масштабом, за тяжкістю наслідків, за тривалістю відновлення, за вразливістю до негативного впливу, за термінами відновлення, що дало можливість системно здійснити виокремлення потенційних ризиків для функціонування такої інфраструктури, розробити напрямки управлінського характеру для їх ефективного виявлення, запобігання та швидкої ліквідації внаслідок настання;

дістало подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат економічної науки в частині конкретизації сутності дефініції «організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду», яку запропоновано розглядати як сукупність організаційних, економічних методів і інструментів модернізації об'єктів житлового фонду,

базових принципів забезпечення їх оновлення і розвитку з урахуванням необхідності узгодження інтересів у цій сфері основних суб'єктів господарювання та врахування особливостей сучасного стану функціонування національної економіки;

– теоретико-прикладні положення розвитку циркулярної економіки, що реалізовано через поглиблення сутності такої моделі, переваг і недоліків її впровадження, деталізацію змісту поняття «технологія циркулярної економіки» та класифікацію сучасних інновацій у цій сфері, що дало можливість конкретизувати особливості впровадження моделі циркулярної економіки, описати її роль у процесах трансформації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду;

– прикладні напрями трансформації організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду з метою формування сприятливих умов для розширення та відновлення житлового фонду, які були конкретизовані залежно від мети впроваджуваної моделі житлової політики, сучасних реалій соціально-економічного розвитку країни, макробезпекових чинників.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати наукових положень, висновків і науково-практичних рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі можуть бути безпосередньо використані у науково-дослідній роботі, навчальному процесі, а також у практичній діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Рекомендації Маляра С. А. використано у практичній діяльності у роботі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (довідка про впровадження №9352.2/23/01 від 09.11.2023); Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (довідка про впровадження №1619/008 від 30.10.2023); Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка (довідка про впровадження № 423 від 02.12.2021); Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку «Печерська мрія» (довідка про впровадження №1511/23 від 15.11.2023).

Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Результати дослідження відображено в 28 наукових працях, з яких 1 розділ у колективній монографії, 11 статей – у наукових фахових виданнях України, 3 статті – у наукових виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 13 тез наукових доповідей.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Загалом, оцінюючи позитивно результати наукового дослідження Маляра С.А., можна визнати, що у дисертаційній роботі є дискусійні положення, що зумовлені складністю та широтою предмету дослідження. Зокрема:

1. У пп. 1.1 автором на с. 32 розглянуто класифікацію житлового фонду та надано характеристику типу будинків, а на с. 33 зазначено, що залишається проблемним питання старих, аварійних будинків, кількість яких постійно збільшується. Разом з тим, доцільно було, на нашу думку, звернути значну увагу на виокремлення категорії «соціальне житло», оскільки саме сьогодні в ньому виникає значна потреба.

2. У пп. 1.1 на с. 43 автором зазначено, що «у теперішній час усі об'єкти житлового господарства України знаходяться у приватній або комунальній власності. Функція управління неринковим сектором повинна бути забезпечена засобами та механізмами здійснення приватно-державного партнерства». На нашу думку, варто було б більш детально висвітлити, які саме механізми реалізації приватно-державного партнерства доцільно використати в управлінні неринковим сектором, що сприятиме подальшому удосконаленню запропонованого автором організаційно-економічного механізму розвитку житлового фонду.

3. На с. 54 автором виділено три види ризиків і загроз, вплив яких може завдати значних збитків на різних ієрархічних рівнях, і на які потрібно звертати увагу при розробці заходів захисту об'єктів критичної інфраструктури. Проте, на нашу думку, автором в запропонованих групах не враховано таку загрозу, як війна чи військова агресія, що є актуальним в сучасних умовах.

4. На нашу думку, в пп. 3.2 варто було більш детально розкрити методичні підходи, відповідно до яких здійснювалась обробка експертної інформації при побудові моделі на базі теорії нечіткої логіки.

5. У пп. 3.3 на рис. 3.16 автором наведено організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду. На нашу думку, потребує уточнення позиція автора щодо місця держави в зазначеному механізмі та її можливостей щодо забезпечення доступу до житлового фонду соціального призначення.

Проте вказані вище зауваження та дискусійні положення не перешкоджають загальній позитивній оцінці роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації

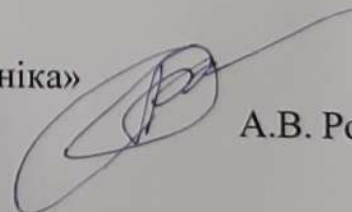
Дисертаційне дослідження Маляра Станіслава Анатолійовича на тему «Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду» є завершеним, самостійним дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни, має теоретичне і практичне значення та відповідає вимогам спеціальності 051 Економіка.

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. "Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій" (з наступними змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44 і може бути рекомендована до захисту на разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 Економіка.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Маляр Станіслав Анатолійович, автор дисертації на тему «Організаційно-економічний механізм розвитку житлового фонду», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туризму Навчально-наукового
інституту бізнесу, природокористування і туризму
Національного університету «Чернігівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України

А.В. Роговий

Підпис Рогового А.В. підтверджую
Вчений секретар
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
Міністерства освіти і науки України
д.держ.упр., професор

І. М. Олійченко